

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВІДМОВИ ВІД ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ

Залізняк В.А., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін ННПП НАВС

Відмова від прийняття спадщини може бути або «безадресною» або зроблена на користь іншого спадкоємця.

При цьому «адресат відмови» визначається залежно від того, хто відмовляється від спадщини.

Якщо відмовляється від спадщини спадкоємець за заповітом, то він має право відмовитися від прийняття спадщини на користь іншого спадкоємця за заповітом. При цьому спадкоємець за заповітом не може відмовитися на користь спадкоємця за законом. Його відмова від спадщини, якщо інших спадкоємців за заповітом немає, може бути, очевидно, лише «безадресною». Подальша доля спадщини вирішується відповідно до положень ЦК про спадкування за законом.

Натомість, спадкоємець за законом має право відмовитися від прийняття спадщини на користь будь-кого з спадкоємців за законом незалежно від його черги.

Відмова від прийняття спадщини може бути лише на користь інших спадкоємців (чи за заповітом, чи за законом).

Це пояснюється тим, що спадкоємець, який відмовляється від прийняття спадщини, розпоряджається лише своїм правом на спадкування, але не спадщиною, і тому не може передати спадкове майно будь-якій іншій особі на свій розсуд. Головною підставою для одержання спадщини спадкоємцями при спадкуванні за заповітом є воля заповідача. Це і підкреслюється в обмеженні права спадкоємця самостійно обирати адресата для відмови на його користь від спадщини.

Визначальною є воля заповідача і в тих випадках, коли він підпризначив спадкоємця. Спадкоємець за заповітом, який бажає відмовитися від спадщини, може відмовитися тільки на користь підпризначеного спадкоємця [2].

Прийняття «адресатом» спадщини, від якої спадкоємець відмовився на його користь, є його правом, а не обов'язком. Тому спадкоємець, на користь якого відбулася відмова від спадщини, має право відмовитися від частки у спадщині спадкоємця, який відмовився від спадщини на його користь.

Відмова від спадщини на користь іншого спадкоємця є одностороннім правочином.

Тому вона має відповідати всім вимогам, що ставляться до правочинів, а недотримання цих вимог може мати наслідком визнання її недійсною судом (ст.ст. 215, 216, 225, 229-231, 233 ЦК). Після цього спадкоємець має вирішити, чи буде він приймати спадщину чи відмовиться від неї без вказівки «адресата» або на користь іншої особи.

Правові наслідки «безадресної» відмови від спадщини встановлені ст. 1275 ЦК, котра передбачає низку ситуацій: відмову від спадщини спадкоємця за заповітом, відмову від спадщини спадкоємця за законом тощо.

Загальним правилом є положення, за яким частка успадкованого майна, що належить спадкоємцям, може бути збільшена за рахунок частки спадкоємця, що відмовився від прийняття спадщини.

У випадку відмови від прийняття спадщини одного зі спадкоємців за заповітом, частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за заповітом і розподіляється між ними порівну. При цьому відмова від спадщини одного зі спадкоємців за заповітом може тягнути для інших спадкоємців за заповітом не лише прибутки, але й обтяження. Зокрема, якщо на спадкоємця за заповітом, який відмовився від прийняття спадщини, було покладено заповідальний відказ (ст.ст. 1237-1239 ЦК), обов'язок за заповідальним відказом переходить до інших спадкоємців за заповітом, які прийняли спадщину, і розподіляється між ними порівну [3].

Якщо від прийняття спадщини відмовився один зі спадкоємців за законом черги, яка має право на спадкування, частка у спадщині, яку він мав право прийняти, переходить до інших спадкоємців за законом тієї ж черги і розподіляється між ними порівну.

Список використаних джерел

1. Серебровський В.И. Фактическое неприятие наследником наследства и отказ его от наследства / В.И. Серебровский // Правоведение. - 1972. - №3. - С. 46-53.
2. Орлов І.П. Особливості правочинів, спрямованих на відмову від прийняття спадщини та їх види / І.П. Орлов // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2012. - №3 (62). - С 230-238.
3. Спадкове право. Практика застосування нотаріусами України / за заг. ред. В.М. Марченка. - Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2012. - 736 с.